

**Lärohandledning
Min sverigefinska historia**

MIN SVERIGEFINSKA

HISTORIA

Om programmen, för årskurs 7–9

Det finns tre nya program om nationella minoriteter, Min sverigefinska historia, Min tornedalska historia och Min judiska historia. Det finns också en serie om fyra avsnitt av Min samiska historia. Denna lärarhandledning behandlar programmet *Min sverigefinska historia*. Med nationell minoritet menas en minoritetsgrupp i ett land, med eget språk och kultur.

För att bli erkänd som nationell minoritet i Sverige ska minoritetsgruppen ha bott här i minst 100 år, eller fyra generationer. År 1999 erkändes judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar som nationella minoriteter i Sverige. Året efter blev deras respektive språk också erkända som officiella minoritets-språk. Som nationell minoritet har man en gemensam tillhörighet inom sitt språk, sin religion, sin kultur och sina traditioner. Man har också förstärkta rättigheter att kunna använda sitt eget språk i kontakt med myndigheter, vårdpersonal och i skolan. Man har också rätt till modersmåls-undervisning och möjligheter att kunna se

och lyssna på tv- och radioprogram på det egna språket.

De tre programmen handlar om tre av de fem nationella minoriteterna som finns i Sverige – judar, sverigefinnar och tornedalingar.

Judar har bott i Sverige sedan slutet av 1700-talet. Det judiska språket jiddisch talas av cirka 3000 personer i Sverige, men endast ett fåtal har det som modersmål.

Sverigefinnar är alla de som bor i Sverige och härstammar från Finland och har finska som modersmål.

Tornedalingar härstammar från Tornedalen i norra Skandinavien och de talar meänkieli, ett språk nära besläktat med finska.

Kopplingar till kursplanen

Serien kopplar till syftesbeskrivning och centralt innehåll i historia och samhällskunskap. Det finns också möjligheter till ämnesövergripande arbete med till exempel svenskämnet i form av noveller, artiklar, debattinlägg och personporträtt.

HISTORIA

- I undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, kultur-möten och utvecklingslinjer. Genom undervisningen ska eleverna få olika perspektiv på sina egna och andras identiteter, värderingar och föreställningar.
- Historiska perspektiv på urfolket samernas och de övriga nationella minoriteternas situation i Sverige.

SAMHÄLLSKUNSKAP

- I undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att reflektera över mänskliga rättigheter och demokratiska värden.
- De nationella minoriteterna och samernas ställning som urfolk i Sverige samt vad deras särställning och rättigheter innebär.
- De mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag.

Om arbetsmaterialet

De tre programmen i serien har i sin specifika handledning förslag på introduktion, ett antal centrala begrepp att arbeta med, quiz att besvara, samt arbetsuppgifter under rubrikerna diskussion, ta reda på och fördjupa. Arbetssätt och redovisningsformer kan varieras på olika sätt – muntliga och skriftliga, diskussioner, enskilda eller grupparbeten, ppt-presentationer, plan-scher etc.

Begreppsförståelse

Det finns en lista med centrala begrepp och ovanliga ord att arbeta med till varje program. Begreppsförståelsen är viktig för att få största möjliga behållning av programmen.

Följande punkter är förslag på hur du kan arbeta med orden *före* och *efter* tittandet:

- Vilka ord är nya och vad betyder de? Låt eleverna gissa sig till betydelsen.
- Ge orden ett passande sammanhang. Kom tillsammans på meningar där orden ingår.
- Hitta synonymer till orden.
- Ta hjälp av orden före tittandet för att fundera på vad programmet kan handla om.
- Titta på orden igen, efter tittandet. I vilket sammanhang användes orden?
- Sammanfatta programmet med hjälp av orden.

Om *Min sverigefinska historia*

Sverigefinnarna är en av Sveriges fem nationella minoriteter. Deras finsktalande förfäder har kommit till Sverige från Finland vid olika tidpunkter. Lova-Li och Wilma är två unga sverigefinnar med olika ingångar till sina svenskfinska rötter. Deras släktingar kom till Sverige som arbetskraftinvandrare. Hur har det varit att vara sverigefinsk genom åren? Och hur har deras släktingar haft det? Wilma träffar Hilka, som kom till Sverige som krigsbarn. Lova-Li träffar sin farmor som berättar varför hon valde att inte lära sina barn finska. Och Lova-Lis pappa berättar om sin uppväxt i Stockholmsförorten Fisksätra och om fördomar som fanns mot finnar.

Centrala begrepp

nationell minoritet, diskriminering, identitet, kultur, modersmål, rasbiologi, rasism, fördomar, ättlingar, arbetskraftsinvandrare, krigsbarn, tvåspråkig, politisk flykting, miljonprogram

Introduktion innan ni tittar på programmet

Inled förslagsvis med en genomgång i klassen kring frågorna:

1. Vad är en nationell minoritet?
2. Vad innebär det att tillhöra en nationell minoritet?

Fortsätt med en brainstorm eller en diskussion med historiska kartor som underlag:

Under vilka perioder har det kommit många finnar till Sverige? Varför? Vad känner eleverna till om den nationella minoriteten sverigefinnar, deras språk och kultur? Är det någon i klassen som har rötter från Finland eller känner någon som har det?

Efter att ni har tittat på programmet

QUIZ

Du hittar quizet på startsidan. Det innehåller tre kunskapsfrågor med tre svarsalternativ.

DISKUSSION

1. Vad innebär det att vara sverigefinne?
2. Hur definierar Wilma sig? Har det varit svårt?
3. Varför har Lova-Li inte lärt sig finska? Om hon hade kunnat prata finska, på vilka sätt hade det varit bättre för henne?
4. Varför fick Johan inte gå i finsk klass, tror du?

5. Varför har Lova-Lis farmor svårt att prata om det som har varit, tror du?
6. Varför har Wilmas morfar lätt för att prata om det som har varit, tror du?
7. Vad tänker och tycker Wilma och Ylva-Li om sin bakgrund? Vad skiljer deras tankar och åsikter åt?
8. Att vara så liten och stuvas ner med 600 barn i lastrummet är traumatiskt när man inte förstår någonting, berättar Hilka. Vad har hon varit med om i sitt liv? Hur har det gått för henne?

TA REDA PÅ

1. Vilka fördomar fanns, och kanske fortfarande finns, gentemot finnar? Varför? Kan man skilja svenskar från finnar? Vilka är i sådana fall olikheterna och vilka är likheterna?
2. Vilka var orsakerna till att det var fattigt i Finland efter andra världskriget, samtidigt som det fanns gott om arbeten i ett välmående Sverige?
3. Vad var miljonprogrammet för något?

FÖRDJUPNING

Grupper av finnar har kommit till Sverige i, framför allt, fyra omgångar - på 1500- och 1600-talen, efter 1809, under andra världskriget och på 1960- och 70-talen. Beskriv och jämför dessa fyra perioder, orsaker och konsekvenser, likheter och skillnader.

TÄNK VIDARE

Förutom de nationella minoriteterna finns det många andra språk- och kulturgrupper i Sverige. Vilken/vilka av dem tror du skulle kunna bli nationella minoriteter i framtiden? Förklara varför tror du att just den/de grupperna kommer att bli nationella minoriteter.